

SAMSUN HALKININ CİNSİYETLERİNE GÖRE KONU VE ÜSLUP BAKIMINDAN RESİM SANATINA BAKIŞI

Yrd. Doç. Gülten İMAMOĞLU*

Özet

Amaç: Samsun halkının, cinsiyete göre, resim sanatına yönelik beğeni düzeylerini konu ve üslup bakımından araştırmaktadır.

Yöntem: Örnekleme random olarak seçilen 300 kişi oluşturmaktadır. Sekiz üsluptan (Klasik, Empresyonist, Ekspresyonist, Kübist, Soyut, Minyatür, Rokoko, Naif) altı ayrı konuyu (Savaş, Portre, Peyzaj, Dini, Natürmort, Figüratif) içeren resimler tespit edilip fotoğrafları çekilerek 44 fotoğraflık bir albüm oluşturulmuştur. Ayrıca bilgi toplamak amacıyla "Kişisel Bilgi Anketi" ve "Beğeni Formu" geliştirilmiş ve uygulanmıştır. 300 kişi 1800 tercihte bulunmuştur

Bulgular: Araştırma sonucunda elde edilen genel verilere göre en çok beğenilen üsluplar sırasıyla Empresyonist, Klasik ve Naif'dir. Buna karşılık Soyut, Ekspresyonist ve Kübist üslupların beğenilmediği görülmektedir. Konuları bakımından da peyzaj, figüratif ve savaş konulu resimlerin beğenildiği ; portre, natürmort ve konusu belirtilmemiş (isimsiz) resimlerin beğenilmediği ortaya çıkmıştır. Cinsiyet açısından üsluplara baktığımızda; ilk üç tercihte beğeni açısından fark olmayıp, tercihlerin Empresyonist, Klasik ve Naif olarak sıralandığı; beğenilmeyen üslupların ise bayanlarda Soyut, Ekspresyonist, Minyatür; erkeklerde ise Soyut, Ekspresyonist ve Kübist olarak sıralandığı görülmüştür. Konu bakımından bayanlarda beğenilen konuların ilk üç tercihte peyzaj, portre, figüratif olarak; erkeklerde ise peyzaj, savaş konulu, figüratif olarak sıralandığı; beğenilmeyen konuların ise her iki cinsiyet grubunda da portre, natürmort ve savaş konulu olarak sıralandığı görülmektedir.

Sonuç: Cinsiyetin; Samsun halkının resim sanatına yönelik, konu ve üslup bakımından beğeni düzeylerinde önemli bir ayrım oluşturmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Resim sanatı, konu ,üslup,cinsiyet, Samsun

---

* O.M.Ü. Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi-SAMSUN.

AN APPROACH TO THE ART OF DRAWING OF THE PEOPLE IN SAMSUN ACCORDING TO THE STYLES AND SUBJECTS IN THE CASE OF SEX

Abstract

Purpose: The Purpose of this study is to investigate the level of likes of painting art of people in Samsun in terms of the style, subject according to sex.

Method: The samples consisting of 300 people have been randomly selected. Some pictures including seven different subjects, such as landscape, portrait, still life, war, figures, religious and unnamed have been from eight styles, such as Impressionist, Classic, Naïve, Abstract, Expressionist, Rococo, Miniature and Cubist have been chosen and 44 photos of them have been taken and in order to make an album. Besides, Personal information questionnaire and a check list on likes of the informants have been developed and implemented. 300 people have chosen 1800 photographs out of 45 paintings through the check – list.

Findings: According to the findings, Impressionist, Classic and Naïve styles have been admired most, whereas Abstract, Expressionist and Cubist styles have been preferred less. In terms of subjects, landscape, figures and war have been chosen, while the other subjects such as portrait, still life and abstract paintings have not been chosen. When we look at the styles in terms of sex, it has been seen that there no difference in the first three choices in enjoying and preferences were Impressionist, Classic and Naïve, respectively; on the other hand, the Abstract, Expressionist and Miniature styles have not admired by women and the abstract, expressionist and cubist styles have not been liked by men. When the research have been evaluated according to subject, There have been seen that in the first three preferences, the landscape, portrait and figures have been adored by \women, and landscape, war subjects and figures have been preferred by men; portrait, still life and war subjects have not been preferred by both sexes.

Conclusion: According to this research, it has been understood that the sex factor has no important effect among the people of Samsun in enjoying the drawing art.

Key Words: Painting art, subject, style and sex

GİRİŞ VE AMAÇ

“Hemen her toplumda, o toplumun bireyleri arasında "sanat" kavramına ve sanat yapıtına yaklaşım ayrıcalıklar gösterir. Bireylerin sanat yapıtının türünden konusuna ve biçimine dek ayrı beğeniler ve istemler içinde olması bir yerde kaçınılmaz bir olgudur; özellikle kültür tabanında henüz ortak değerlere, yargılara ve beğenilere ulaşmamış toplumlarda bu olgu daha belirgindir “(1).Her insanın beğenisindeki farklılık, kendi ses tonunun farklılığı kadar olağandır.Her beğeni (gusto) öznenin kendi yaşantısı süresince şekillenir ve değişime açıktır.

Kentleşmenin çok hızlı ve düzensiz olarak büyük metropol ölçeğine ulaştığı koşullarda, sanatsal beğeni düzeylerinde de farklılıklar meydana gelmekte ve sanatsal etkinliklere katılma oranları da kent yerleşim alanlarında büyük dengesizlikler göstermektedir. Özellikle resim ve heykel dallarında atölye ve galeriler genellikle kentin yüksek gelir düzeyine mensup nüfusun yerleştiği semtlerde toplanmıştır(7). Kentlerde sanat etkinlikleri sınırlı bir düzeye seslenmekte, sanatçılar ile halk arasında önemli derecede ayrılıklar hissedilmektedir.Ülkenin geri kalmışlığı veya gelişmişlik düzeyi ister istemez toplumun, dolayısıyla bireylerin sanata bakış açısını da belirler.Ülkemizde "sanat" boş zamanları değerlendirmenin yanı sıra süsleme/dekorasyon aracı olmanın ötesine pek gidememiştir.

Algılanan şeyler duygularımızca elendikten sonra kabul edilme yada reddedilme işlemine tabi tutulurlar. İşte duyguların kendilerini bu şekilde belli etmelerini “hoşa giden” yada “hoşa gitmeyen” biçiminde tanımlıyoruz(3).

Bu çalışmaya yönelme nedenlerinden biri; bu konu ile ilgili ülke bazında daha önceden herhangi bir araştırmanın yeterince yapılmış olmamasıdır. Yerel çalışmamızın bir başlangıç oluşturması ve çıkan sonuçların değerlendirilip daha sonra diğer illerde de yapılacak olan benzeri türden araştırmalara ışık tutması hedeflenmiştir. Ülke geneline uygulandığında illere göre karşılaştırma imkanına da sahip olunup genel bir sonuca varılabileceği düşünülmektedir. Samsun halkına uygulanan anket çalışmasıyla insanımızın resim sanatına olan ilgisi, beğeni yönü ve beğeni nedenleri, ayrıca cinsiyetin beğeniye etkisinin olup olmadığının, bilimsel metotlarla ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırmamız günümüz sonuçlarını yansıtmakta olup daha sonraki dönemlerde yapılacak araştırmaların sonuçlarıyla bu araştırmanın tekrar uygulanması halinde elde edilecek değerler arasındaki beğeni

düzeylerini karşılaştırabilmek de mümkün olacaktır.

Bu çalışmadaki amaç: Cinsiyetin; konu ve üslup bakımından Samsun halkının resim sanatına yönelik beğeni düzeylerinde ve eğilimlerinde farklılık yaratıp yaratmadığını araştırmaktır.

YÖNTEM

Araştırma evrenini Samsun halkı oluşturmaktadır.Örnekleme random olarak seçilen 300 kişi (123 bayan ve 177 erkek) oluşturmaktadır. Çalışmanın uygulanmasında belli başlı sekiz (Klasik,Empresyonist, Ekspresyonist, Kübist, Soyut, Minyatür, Rokoko, Naif) üsluptan altı ayrı konuyu (şavaş, portre, peyzaj,dini,natürmort, figüratif) içeren resimler tespit edilip fotoğrafları çekilerek 44 fotoğraflık bir albüm oluşturulmuştur. Katalogda yer alan resimler hem sayı olarak, hem de üslup ve konuları bakımından yeterli kabul edilmiştir.

Resimlerin seçiminde Türk ressamlarına ağırlık verilmiştir.Ayrıca bilgi toplamak amacıyla "Kişisel bilgi anketi" ve "Beğeni Formu" geliştirilmiştir. Anket uygulaması sırasında önce kişisel bilgi anketi doldurturmuş, daha sonra albüm gösterilerek tercih yapılması sağlanmıştır.İnsanlarla yüz yüze görüşerek her bireyin 3'ü en çok beğendiği 3'ü en az beğendiği resimlerin tercihlerinden oluşan toplam 6 tercih yapması istenmiştir.300 kişi 1800 tercihte bulunmuş. Yapılan tercihler beğenilme ve beğenilmeme nedeni ile birlikte "beğeni formuna" işaretlenmiştir. Daha sonra tercihler kişisel bilgi anketlerine göre gruplandırılarak tablolar halinde değerlendirilmiştir. Sanatla profesyonel veya akademik olarak ilgilenenler bu çalışmanın dışında tutulmuştur. Samsun halkı sanat eserlerini Eğitim fakültesi Resim bölümü öğretim elemanları ve öğrencilerinin her yıl açmış oldukları sergilerde ve diğer sergilerde izleme şanslarına sahiptirler.

Tablo I: Araştırmada Kullanılan Eserlerin Alındığı Kaynaklar, Sanatçı ve Eser Adları

A. Turani, Batı Anlayışına Dönük Türk Resim Sanatı , Ankara 1977, s.64,66,70,184,73. (C. Uzel "Süleymaniye Camii"),(F.Mualla, "Mavili Natürmort"),(C. Tolu, "Keçili Kompozisyon"),(S. Teoman, "Çengelköy'de Bir Sokak"),(Ö. Uluç, "Peyzaj"),(Ş. Akdik, "Vazoda Çiçekler").
D. James, Islamic Art An Introduction , Czechoslovakia 1974, s.14. "Hz. Muhammed'in Hayatı".
D. Sutton, De Stael, Levha 7, S.199. (D. Stael, "Futbolcular").
D.Yılmaz, Özel Koleksiyon, "Vazoda Çiçekler".
E.H.Gombrich, Sanatın Öyküsü , İstanbul 1992, s.368, (Reynolds, "Miss Bowels ve Köpeğinin Portresi").
F. Çağman-Z. Tanındı, Topkapı Sarayı Müzesi İslâm Minyatürleri , İstanbul 1979, s. 46,56. (S. Bey, "Fatih Sultan Mehmet'in Portresi"),(N. Hasan, "II.Selim'in Avlanması")
F. Russoli, Modigliani, S.9, Levha 7 (A Modigliani, "Lunja Czechowska").
G. Gültekin, Western Trend in The Turkish Art of Painting , Ankara 1992,s.83,129, 64. (F. Mualla, "A Street From Paris"),(O. Katoglu, "Anne ve Oğul"),(A. Karsan, "Natürmort").
G. İmamoğlu, Özel Koleksiyon, "Penguinler".
G. Renda-T. Erol, Başlangıcından Günümüze Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi , C.I, İstanbul 1980,s.148. (A. Z. Akbulut"Sultan Ahmet Camii" ve "Kars Kalesi"),(İhsan, "Nehir Kenarı").
H. Özdeniz, "Deniz Müzesinde Savaş Resimleri", Türkiyemiz , S.26, İstanbul 1978, s.27., (F. Kaptan, "Zeytinburnu (Yera) Deniz Savaşı").
H. Özbay, Özel Koleksiyon. "Savaş".
K. Özsegin, Başlangıcından Günümüze Çağdaş Türk Resim Sanatı , C.III, 1982, s.154. (N. Berk,"Hamamda Yıkanan Kadın").
L. Richard, Ekspresyonizm Sanat Ansiklopedisi , İstanbul 1991, s. 49.64 (A. Derain, "Westminster Köprüsü"),(W. Kandinsky "Murnau"da Kilise").
M. Aksel, "Bir Halk Ressamı Mehmet Hulusi", Türkiyemiz , S.13, İstanbul 1974, s.18. (M.Hulusi, "İstiklâl Devleti-Osmaniye' den Kal'a Topu Resmi").
M. Genç, "Umut Vadisinde Sonbahar".
M. Şevket İpsiroğlu, İslâm'da Resim Yasağı ve Sonuçları , İstanbul 1973, s.113 ("Yalın Manzara").
N. Berk,İst. Resim ve Heykel Müzesi, Sanat Kitapları Serisi I , İstanbul 1972, .79. ,(M. Arel, "Mevleviler").
N. Berk, A. Turani, Başlangıcından Günümüze Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi , C.II, İstanbul, 1981, s.55,145,155, (H. Onat, "Siperde Mektup Okuyan Askerler"), (B.R. Eyüboğlu, "Düşünen Adam"),(H. Dikmen, "Natürmort").
N. Berk, K. Özsegin, Cumhuriyet Dönemi Türk Resmi , Ankara 1983, (N. İsmail, "Harman").
N. Lynton, Modern Sanatın Öyküsü , İstanbul 1991, s.31, 192. (P. Picasso, "Guernica"), (H. Matisse, "Madam Matisse").
N. Tapan, "Sorguçlar", Topkapı Sarayı Müzesi Dergisi , S.6, 1977, s.100. ("I.Abdülhamit in Portresi").
O. Erbil, Z. Büyük İyşeyen, O. Sağdıç, A. Elderoglu, Ankara 1984, 3.26. (A. Elderoglu, "Başka Bir Peygamber").
P. G. Diehl, Picasso , S.51, Paris 1967. (P. Picasso, "Peyzaj").
R. Arık, Batılılaşma Dönemi Anadolu Tasvir Sanatı , Ankara 1976, s. 16,81. ("Natürmort"), (Z. Emin, "Selimiye Camii").
R. Negri, Francesco Goya , s. 2, Levha 13, (F. Goya "Üç Mayıs'ta Kurşuna Dizilenler").
S. Başkan, Ondokuzuncu Yüzyıldan Günümüze Türk Ressamları , Ankara 1991, s. 12. (O. Hamdi, "Silah Taciri").
U. Apollonio, Mondrian, S.74, Levha S, (P. Mondrian, "Kavanozlu Natürmort" ve "Kompozisyon")

Tablo II: Ankete Katılanların Yaş, Meslek Grupları, Gelir Düzeyleri, Eğitim Durumları, Ve Yerleşim yerleri dağılımı

Parametre	Özellikleri	Parametre	Özellikleri
Yaş	27 kişi 13-20 yaş	Eğitim durumu	59 okur yazar
	251 kişi 21-45 yaş		162 orta öğretim mezunu
	22 kişi 46 yaş ve üzeri		79 yüksek öğrenim mezunu
Meslek	73 kişi ev kadını, işsiz ve çiftçi	Yerleşim yeri	29 köyde yaşayan
	115 memur ve işçi		13 kasabada yaşayan
	112 esnaf ve serbest meslek		258 şehirde yaşayan
Gelir düzeyi	42 düşük gelir		
	84 orta gelir		
	174 yüksek gelir		

BULGULAR

Tablo-III: Üslup Bakımından Ankete Katılanların Beğeni Oranlarının Dağılımı

Üsluplar	Beğenen		Beğenmeyen		Toplam	Fark
	n	%	n	%		
Minyatür	47	5,22	99	11,00	146	-52
Klasik	159	17,66	47	5,22	206	112
Rokoko	90	10,00	5	0,55	95	85
Empresyonist	234	26,00	27	3,00	261	207
Ekspresyonist	72	8,00	205	22,77	277	-133
Kübist	78	8,66	106	11,77	184	-28
Soyut	102	11,33	334	37,11	436	-232
Naif	118	13,11	77	8,55	295	41
Toplam	900	100,00	900	100,00	1800	

Ankete katılanlar, üsluplarına göre en fazla sırasıyla;Empresyonist, Klasik ve Naif eserleri beğenirken; Soyut, Ekspresyonist ve Kübist eserleri beğenmemişlerdir (Tablo-III).

Tablo - IV: Konuları Bakımından Ankete Katılanların Toplamının Beğeni Oranları Dağılımı

Konular	Beğenen		Beğenmeyen		Toplam	Fark
	n	%	n	%		
Dini	112	12,44	80	8,88	192	32
Savaş	157	17,44	114	12,66	271	43
Portre	151	16,77	222	24,66	373	-71
Peyzaj	206	22,88	71	7,88	277	135
Natürmort	84	9,33	196	21,77	280	-112
figüratif	182	20,22	69	7,66	251	113
Diğerleri	8	0,88	148	16,44	156	-140
Toplam	900	100,00	900	100,00	1800	

Konularına göre ankete katılanlar sırasıyla; peyzaj, figüratif ve savaş konulu resimleri daha fazla beğenirlerken; portre, natürmort ve konusu tanımlanmamış resimleri beğenmemişlerdir (Tablo-IV).

Tablo - V Üsluplarına Göre Bayanların Resimleri Beğenme ve Beğenmeme Oranlarının Dağılımı

Üsluplar	Beğenen		Beğenmeyen		Toplam	Fark
	n	%	N	%		
Minyatür	15	4,06	41	11,11	56	-26
Klasik	69	18,69	18	4,87	87	51
Rokoko	42	11,38	4	1,08	46	38
Empresyonist	90	24,39	9	2,43	99	81
Ekspresyonist	38	10,29	83	22,49	121	-45
Kübist	22	5,96	35	9,48	57	-13
Soyut	45	12,19	146	39,56	191	-101
Naif	48	13,00	33	8,94	81	15
Toplam	369	100,00	369	100,00	738	

Ankete katılan bayanlar, üslup bakımından; Empresyonist, Klasik ve Naif resimleri ilk üç tercihte çok beğenmiş; buna karşılık Soyut, Ekspresyonist eserlerle Minyatürleri beğenmemişlerdir (Tablo-V).

Tablo - VI: Üsluplarına Göre Erkeklerin Resimleri Beğenme ve Beğenmeme Oranlarının

Üsluplar	Beğenen		Beğenmeyen		Toplam	Fark
	n	%	N	%		
Minyatür	32	6,02	58	10,92	90	-26
Klasik	90	16,94	29	5,46	119	61
Rokoko	48	9,03	1	0,18	49	47
Empresyonist	144	27,11	18	3,38	162	126
Ekspresyonist	34	6,40	122	22,97	156	-88
Kübist	56	10,54	71	13,37	127	-15
Soyut	57	10,73	188	35,40	245	-131
Naif	70	13,18	44	8,28	114	26
Toplam	531	100,00	531	100,00	1062	

Ankete katılan erkekler, üslup bakımından; Empresyonist, Klasik ve Naif eserleri ilk üç tercihte beğenmiş; Soyut, Ekspresyonist ve Kübist eserleri beğenmemişlerdir (Tablo-VI).

Tablo-VII: Konularına Göre Bayanların Resimleri Beğenme ve Beğenmeme Oranlarının Dağılımı

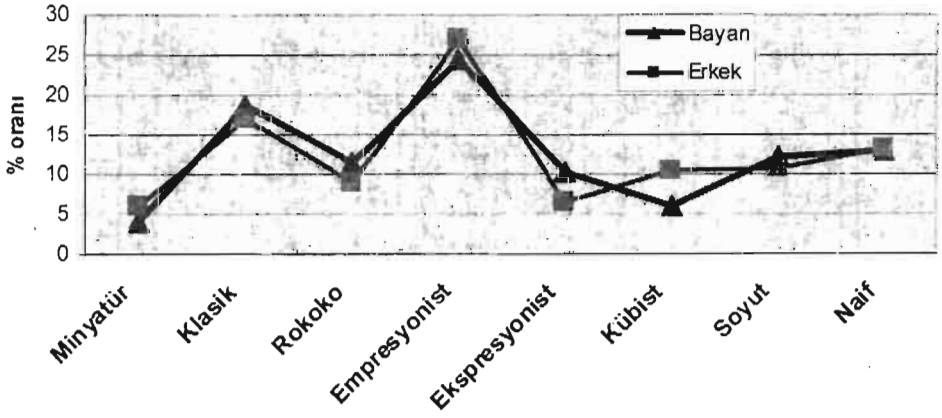
Konular	Beğenen		Beğenmeyen		Toplam	Fark
	n	%	n	%		
Dini	49	13,27	30	8,13	79	19
Savaş	39	10,56	52	14,09	91	-13
Portre	73	19,78	88	23,84	161	-15
Peyzaj	83	22,49	35	9,48	118	48
Natürmort	50	13,50	84	22,76	134	-34
figüratif	72	19,51	22	5,96	94	50
Diğerleri	3	0,81	58	15,71	61	-55
Toplam	369	100,00	369	100,00	738	

Bayanlar, konularına göre sırasıyla; peyzaj, portre ve figüratif resimleri beğenmiş; portre natürmort ve konusuz eserleri (diğerlerini) beğenmemişlerdir (Tablo-VII).

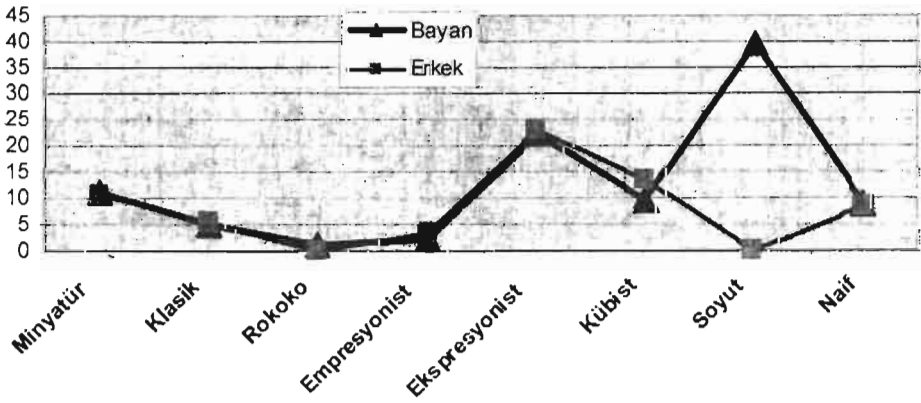
Tablo - VIII: Konularına Göre Erkeklerin Resimleri Beğenme ve Beğenmeme Oranlarının Dağılımı

Konular	Beğenen		Beğenmeyen		Toplam	Fark
	n	%	n	%		
Dini	63	11,86	50	9,41	113	13
Savaş	118	22,22	62	11,67	180	56
Portre	78	14,68	134	25,23	212	-56
Peyzaj	123	23,16	36	6,77	159	87
Natürmort	34	6,40	112	21,09	146	-78
figüratif	110	20,71	47	8,85	157	63
Diğerleri	5	0,94	90	16,94	95	-85
Toplam	531	100,00	531	100,00	1062	

Konularına göre erkekler ise; peyzaj, savaş konulu ve figüratif resimleri beğenmiş; portre, natürmort ve konusuz eserleri (diğerlerini) beğenmemişlerdir (Tablo-VIII).

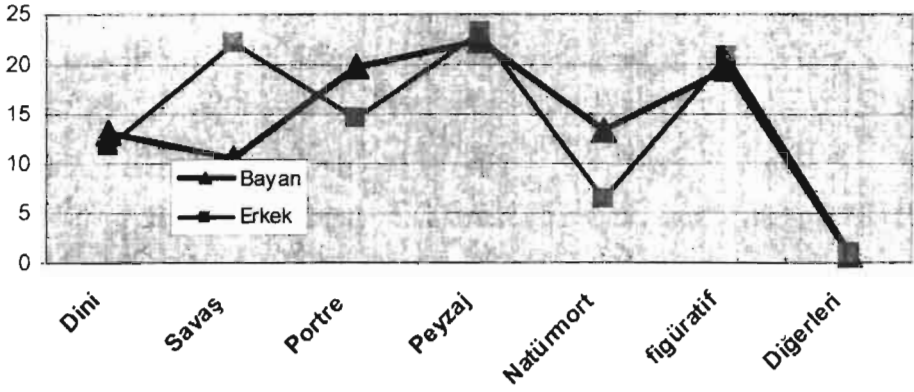

Grafik 1: Üsluplarına göre bayan ve erkeklerde beğenme oranı yüzdeleri dağılımı

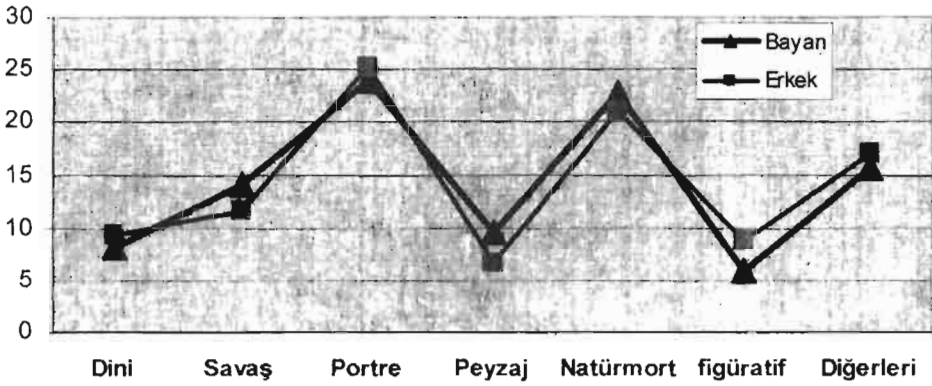

Grafik 2 : Üsluplarına göre bayan ve erkeklerde resimleri beğenmeme dağılımı

Grafik 3: Konularına göre erkek ve bayanlarda resimleri beğenme yüzde oranı dağılımı

Grafik 4 : Konularına göre bayan ve erkeklerde resimleri beğenmeme yüzde oranı dağılımı

TARTIŞMA VE YORUM

Her insanın her güzelliği beklenen biçimde görmesi kavraması mümkün değildir. Estetik yargılar, kişilere göre farklılık gösteren beğeni yargılarıdır. Estetik yargıların farklılığını yaratan beğeni farklılığıdır. İnsanlar, estetik konusunda eğitildikçe ve ortak kültür değerleri arttıkça, beğeni ve estetik yargıların farklılığı azalacaktır (9). Seyirci bir resmi sever veya sevmez yapacağı seçmede o güne değin almış olduğu eğitim yaşantısının deneylerinin etkisi olur (4).

Anket verilerine göre en çok beğenilen üslup Empresyonizmdir. Daha sonra sırasıyla Klasik ve Naif üsluplu eserler beğenilmiştir. Buna karşılık deneklerin büyük çoğunluğunun Soyut ve Ekspresyonist üsluplu resimlerle Minyatürleri beğenmedikleri görülmüştür. Ancak Empresyonist üsluplu resimleri ilk tercihlerinde çok beğenenlerin yanında hiç beğenmeyenler de mevcut olduğu gibi soyut üslupla resmedilmiş eserlerle minyatürleri yada Ekspresyonist eserleri çok beğenenler de mevcuttur. Deneklerin bir resmi beğenmesinde ve beğenmemesinde "konu" tek başına etkili olduğu gibi, konu ile resim tekniği yada renk uyumunun beraberce etkili olduğu da görülmüştür. Örneğin; cami ögesinin yer aldığı bir resmi üslup yada renk uyumuna bakmaksızın beğenen denekler olduğu gibi, rengini ve üslûbunu beğendiği halde savaş konusunu işleyen eserleri beğenmeyen deneklerin olduğu da görülmektedir. Beğeni aslında güzeli duyumsama yetisinden başka bir şey değildir (5). İsmail Tunali'ya göre "herkesin bir beğenisi vardır ve her beğeni, her zevk doğrudur, haklıdır. Bunun beğenisi doğrudur, şunun beğenisi doğru değildir demek yerine beğenin ölçüsü olabilecek bir kural, bir prensip yoktur. Böyle olunca da her beğeni aynı derecede bir geçerlilik elde eder"(8). Bir kişiyi duygulandırıp coşturan bir sanat eserinin, bir romanın, bir başkası üzerinde aynı etkiyi oluşturmayabileceği de bir gerçektir.

Konu bakımından halkımızın büyük çoğunluğu peyzajları beğenmektedir. Diğer tercihleri ise figüratif resimler ve savaş konulu resimler oluşturmaktadır. Buna karşılık portreler ve natüromortlar ile belli bir konusu olmayan konusuz eserler hiç beğenilmemiştir. "Sanat eseri, hayatı, toplumu, gerçekliği yansıtan bir aynadır... sanat duyguların anlatımıdır"(6). İzleyici sanat eserlerindeki somut ve soyut güzellikleri kendi duyguları ile bütünleştiremediği zaman sanattaki maddi gerçekliklere "kötü, çirkin" der, beğenmez; yada sanatçıyla iletişimi kuramaz, onun eserinde yansımaya

çalıştığı duygu ve düşünceleri anlayamaz ve beğenemez(3).Sanat eserlerinin beğenilmesinde ve değerlendirilmesinde insanların ilgi alanlarının ve yaşantılarının etkili olduğu söylenebilir.

“Sanat eserinde; biri somut güzelliğe ilişkin renk, çizgi, estetik gibi özellikler; diğeri de soyut güzelliğe ilişkin iletişim özellikleri olmak üzere İki ana nitelik vardır. İzleyicinin bir eseri beğenmesi, o eserde bu iki niteliği bulması demektir. Bir resmi beğenmek, o resmin saçtığı somut güzelliklerle ressamın izleyiciye aktarmak üzere resme döktüğü kendi duygularının izleyici tarafından algılanması ve kendisiyle uyumlu bulunması anlamına gelir”(3).

Bir insanın kendine göre güzel algılaması, bu yargıların subjektif (öznel) olduğunu gösterir. İnsan eserler karşısında herkesin paylaşabileceği genel geçer bir estetik yargı oluşturamaz(9). Bu nedenle insanların üslup ve konu bakımından farklı resimleri beğenmeleri doğaldır. Estetik yargılar bireyseldir. Herkes beğenisini hür olarak değerlendirip ifade eder. Bu beğeni, kişinin duygularına bağlıdır ve tamamen özeldir

Değişik dini, milli, mahalli ve sınıfsal topluluklar birbirinden farklı estetik değerlere sahip olabilirler. Bir toplulukta gençlerle yaşlılar, eğitilmişlerle eğitilmemişler birbirlerinden farklı zevklere sahip olabilirler. Dahası insanların, karakter, mizaç gibi ana psikolojik özellikleri, herhangi bir zaman onların psikolojik durumlarını etkileyen her türlü faktörler de estetik yargılar üzerinde etkili olabilir (2). Araştırmamızda görülüyor ki, savaş konulu eserlerin beğeni yönü ile beğenilmeme yönü hemen hemen birbirine koşuttur. Yani beğeni sıralamasında 3. tercihte iken, beğenilmeme sıralamasında 4. tercihte yer almaktadır. Savaş konulu eserleri beğenen erkeklerin sayısı bu eserleri beğenmeyenlere göre daha fazladır. Buna karşılık savaş konulu eserleri beğenmeyen bayanların sayısı savaş konulu eserleri beğenen bayanların sayısına göre daha fazladır.Erkekler savaş konulu eserlere, bayanlar ise duygusal temaların ağırlıkta olduğu eserlere karşı daha duyarlıdırlar. Araştırma sonucuna göre beğenilen üsluplar arasında sırasıyla Empresyonist, Klasik ve Naif üsluplar yer alırken; beğenilmeyen üsluplar arasında Soyut, Ekspresyonist ve Kübist üsluplar yer almaktadır. Beğenilen üslupların ilk üç tercihteki sıralamasında bayan erkek ayrımında fark yok iken; beğenilmeyen üslupların ilk ikisi aynı olup üçüncü tercihlerde bayanlarda Kübist yerine Minyatür tarzı eserler yer almaktadır. Konularına göre en çok beğenilen resimler; bayanlarda peyzaj, savaş ve figüratif konulu resimlerden oluşmaktadır. Beğenilmeyen konularda ise her iki cinsiyet grubunda da fark

görülmemektedir.

Beğenilen ve beğenilmeyen resimlerin birbirine yakın tercihler göstermesine rağmen; bayanların şefkat temasının ağırlıkta olduğu aile resimlerini, çocuk resimlerini, manzaraları ve dekoratif ağırlıklı resimleri beğendikleri; erkeklerin ise mücadele içeren, çalışma hayatını anlatan resimlere yöneldikleri görülmektedir. Her iki cinsiyette de yaşantılarla paralellik kurulan resimler daha çok beğenilirken, kişinin iletişim kuramadığı resimler beğenilmemektedir.

İnsanımızın sanatsal etkinlikleri izleme, hatta orijinal sanat yapıtını görebilme şansı tabi ki onun sanata olan ilintisini güçlendirebilecek bir etkindir. Ancak Ankara ve İstanbul gibi büyük metropollerde yaşayan halkın sanatsal etkinliklere ulaşabilme imkanları ile Anadolu'nun herhangi bir ilinde yaşayan halkın sanatsal faaliyetlere ulaşabilme şansı önemli ölçüde azdır. Bu nedenle Samsun halkının başka iller ile değil kendi içinde karşılaştırılması yapılmıştır.

SONUÇ

Araştırmada, cinsiyetin, Samsun halkının resim sanatına bakışında, gerek üslup gerekse konu bakımından beğeni düzeylerinde büyük farklılıklar oluşturmadığı görülmektedir. Her iki grup ta tercihlerde genel olarak birbirleriyle bir paralellik göstermektedir. Sanat eserleri kendi kültür yapıları içinde ortaya çıkarlar. Bu eserleri değerlendiren estetik beğeniler de kültürden kültüre değişir, yani relatifdir. Ayrıca bir kültür içinde eğitim de insanların beğenilerini değiştirdiği için, farklı eğitim düzeylerindeki insanların estetik yargıları birbirinden farklı olacaktır. Ve son olarak aynı kültür içinde aynı eğitim düzeyine sahip insanlar arasında psikolojik yapı farklılıkları olduğu için bu da estetik yargıların relatifliğini güçlendirecektir(2).Estetik yargılar subjektiftir. Renkler, şekiller, kişiler tarafından farklı değerlendirilebilir. Hoşa gitme ve güzel bulma olayları mantıksal yargılar gibi değerlendirilemez. Kimse kendinin güzel bulduğunu başkalarının da güzel bulmasını bekleyemez. Çünkü bu yargıların subjektif (kişiyeye has) olduğu baştan kabul edilir. Estetik yargı kültürel ve kişiseldir. Kültürü ve kişiyi etkileyen bütün faktörler estetik yargıyı da etkiler.Sonuç olarak cinsiyetin resim sanatına bakışta ve beğeni yönünde önemli farklılıklar oluşturmadığı görülmüştür.İnsanlar kendi yaşantıları ve öz benlikleri ile ilinti kurdukları konu ve üsluptaki resimleri daha çok beğenmiştir.

KAYNAKLAR

Arts: Collected Essays, NJ: Princeton University Press, 1965, 1980, s.163-227.

Çakaloz O. Zeki, **Eleştiriler**, s.152, 1982.

Erbil Hamdullah,"Sanatta Beğenin Anlamı", **Sanat Felsefesi Tartışmaları**, Ekin Yay., s.67-71.

Ergün, Mustafa , "Estetik(Sanat Felsefesi)", **Felsefeye Giriş (Estetik)**, s.1-10.

Erol Turan , "Ankara'daki Sergilerden", **Yeni Dergi**, Mart 1969, Y.5, S. 54, s.311.

<http://www.matder.org.tr/bilim/mvs.asp?ID=2>

Kristeller Paul Oskar , "The Modern System of the Arts", **Renaissance Thought and the.**

San İnci, **Sanat ve Eğitim**, Ankara Üni., GSF. Yay., Ankara 1985, s.26.

Tansuğ Sezer, **Çağdaş Türk Sanatı**, Remzi Kitabevi, s.362.

Tunalı İsmail, **Estetik**, Cem Yay., İstanbul 1979, s.288.